

13 פברואר 2023

לכבוד:

חה"כ צביקה פוגל, יו"ר הוועדה לביטחון לאומי
חברות וחברי הכנסת, הוועדה לביטחון לאומי

שלום רב,

הנדון: הרחבת הנגישות לכלי יריה תסכן נשים וילדים, תגדיל אירועי אלימות ופשיעה

1. לקראת דיון הוועדה שעתיד להתקיים ב-14.2.23 בנושא פעילות אגף רישוי כלי יריה במשרד לביטחון הלאומי, איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים מביע את דאגתו העמוקה מהקריאות להרחיב את הנגישות לנשק. קריאות אלו מתעלמות מכך שמיושן יביא להגדלת הסיכון להעמקת תופעות חברתיות, כגון אלימות כלפי נשים וילדים, אובדנות ופשיעה. כעובדות ועובדים סוציאליים אנו מחויבים להתריע ולהזהיר מפני כך.
2. עוד בטרם נרחיב אודות הסכנות הטמונות בהרחבת הנגישות לנשק, נבהיר: **ההצעות החוזרות ועולות בשלב זה הן חלק מתפיסת עולם של התנערות המדינה מחובותיה כלפי התושבים, הפרטת הביטחון האישי של כולנו והעברתו לידיים פרטיות. בין תומכיה של מגמה זו עומד פורום קהלת, אשר תפיסת עולמו הינה של צמצום המוסדות המדינתיים והחלשתם. רק באפריל האחרון (והרבה לפני גל הפיגועים הנוכחי, יש לומר) פורסם מטעם פורום קהלת מאמר, ובו נטען "לישראל אינטרס לאומי רחב ולפיו אזרחים רבים ככל האפשר יהיו מסוגלים להגיב על מקרי חירום, כאשר הם חמושים".¹**
ואולם, רק מי שעיוור לקיומן של נשים במעגל האלימות, של גברים המתמודדים עם מצוקות נפשיות חריפות עד כדי אובדנות ומקהילות נפגעות פשיעה, יכולים להקריב את כל אלו, ולטעון שהאינטרס הלאומי הוא לחמש את הציבור לבלי הכר.

אלימות כלפי נשים וילדים

3. ניסיונו המקצועי כעובדות ועובדים סוציאליים מלמד, שהנגישות לנשק במשפחות שבהן קיימת אלימות מחריפה את הסיכון והאיום כלפי נפגעות האלימות (לרוב, בנות זוג בהווה או בעבר וילדים). כלומר, כלי יריה המוחזקים בבתיים בהם מתרחשת אלימות מכול סוג מהווה גורם המגביר את רמת המסוכנות, את הסיכון לפגיעה אלימה בבני המשפחה ובאנשים נוספים.
בהקשר זה חשוב להבהיר כ-28% מהנשים (9 מתוך 32) שנרצחו בין השנים 2019-2021 נפגעו על-ידי נשק שהוחזק ברישיון. מנגנוני האכיפה אינם מסוגלים למנוע זאת. למשל, גם כאשר מוצא צו הגנה לפי החוק למניעת אלימות במשפחה, בכחמישית מהמקרים – אין למשרד לביטחון לאומי יכולת לבטל את הרישיון ולפעול לתפיסתו.²
4. אך זהו רק חלק מהתמונה. המאפיין הקיצוני ביותר של אלימות במשפחה הוא אמנם בפגיעות בגוף עד כדי רצח, אך עוד קודם לו מדובר במנגנון של שליטה, איום וטרור בתחומי החיים השונים. אלימות במשפחה

¹ "אזרחים מיומנים בשימוש בנשק הם מכפילי עוצמה", 27.4.22. ניתן לקרוא כאן: [אזרחים מיומנים בשימוש בנשק הם מכפילי עוצמה - פורום קהלת \(kohelet.org.il\)](https://www.kohelet.org.il)
² נכון לשנת 2021, לפי מחקר של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "הטיפול בצווי הגנה ובהפרתם", 22.11.22, עמ' 2. ניתן לקרוא כאן: https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/ce566d3d-d568-ed11-8154-005056aa4246/2_ce566d3d-d568-ed11-8154-005056aa4246_11_19777.pdf

מאופיינת ברצף של התנהגויות מתעללות ובהסלמה בחומרתן. קיומו של כלי יריה בבית שבו מונהגת אלימות מגבירה את תחושת האיום והסיכון של נפגעות האלימות. תחושת חוסר הביטחון המתמשכת הינה, כאמור, חלק מהמנגנון שבו פועלת האלימות במשפחה.

5. עוד חשוב לזכור שאלימות במשפחה היא תופעה חברתית אשר נוטה להחמיר במצבים של לחץ ומצוקה. כך, הרחבת הנגישות לנשק דווקא בתקופות של הסלמה ביטחונית מגדילה את הסיכון לנשים וילדים נפגעי אלימות.

אובדנות

6. ישנו קשר הדוק בין הזמינות של כלי נשק ובין אובדנות, ובפרט אובדנות בקרב גברים, שכן אלה נוטים יותר להשתמש בנשק.³ לא בכדי בקרב חיילים, שאצלם הנגישות הגבוהה ביותר לנשק (המוחזק באופן חוקי, כמובן) שיעור ההתאבדות באמצעותו הוא הגבוה ביותר.⁴

7. יש להבין שאובדנות מתרחשת במצב של מצוקה נפשית עמוקה, אשר משפיעה הן על החשיבה הקוגניטיבית והן על עוצמת הרגשות. בהינתן מצב זה הנגישות והזמינות של נשק מהווה, לא פעם, את ההבדל שבין הצלת חיי של האדם או הצלחת המעשה האובדני. לא בכדי גם המועצה הלאומית למניעת אובדנות במשרד הבריאות הביעה זעקה והזהירה מפני הרחבת הנגישות לכלי יריה.⁵

8. ידוע לנו שהאובדנות היא לא פעם תוצאה של מצב נפשי זמני, שלא היה קיים או שלא אותר בעת מתן הרישיון ועל-ידי רופא המשפחה. מודל מתן הרישיון, כיום, אינו יכול לתת הגנה מפני הסכנה הזו. גם בהמשך, אין בפועל דיווח על מי שזוהה שעלול להיות בסכנה כתוצאה מהנשק, ואפילו לשכת מנכ"ל משרד הבריאות מודה שהחוק המחייב אנשי מקצוע לדווח בעניין "לא מספיק ידוע ומוכר לצוותים בשטח".⁶

סיכום

9. איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים מייצג נשות ואנשי מקצוע המטפלים בנפגעות אלימות במשפחה, באנשים במצוקות נפשיות וסכנה לאובדנות, במשפחות שכולות על-רקע התאבדות ורצח וכן בנפגעי פשיעה אלימה ובעוברי חוק. לאור ניסיונו ולאור כל האמור, אנו קוראים להיזהר מנקיטה במדיניות שתכליתה הרחבת כלי היריה בקרב הציבור.

10. במקום זאת, על המדינה לנקוט בכלל הפעולות להבטחת הביטחון במרחב הציבורי, לרבות תוך שיקום כלל המערכים הממשלתיים והציבוריים.

³ המועצה הלאומית למניעת אובדנות, "על זמינות נשק והתאבדויות". ניתן לקרוא כאן: https://www.gov.il/BlobFolder/unit/national-council-suicide-prevention-unit/he/files_councils_national-councils_national-council-suicide-prevention-unit_sp-nc-weapons.pdf

⁴ שם

⁵ שם

⁶ לשכת מנכ"ל משרד הבריאות, "ריענון בנושא דיווח הודעת מטפל על פי חוק כלי ירייה והשקת פורמט דיווח מקוון", 3.6.21. ניתן לקרוא כאן: <https://www.gov.il/he/departments/policies/mk-471112421>